

Obleka kaže, kam ljudje spadajo po kraju bivanja (mesto - podeželje), spolu (hlače - krilo), starosti (temno - svetlo), poklicu (delavec - profesor) ipd. Delavec je bil po položaju v družbeni hierarhiji med vaščanom in meščanom, združeval je lastnosti obojega, razlike pa ohranjal najbolj v obuvalu, pokrivalu in modnih dodatkih (ni imel večerne obleke, namesto cele srajce samo ovratnik ipd.). Delovne obleke še niso bile dovolj razvite; prevladovala so različne halje in predpasniki, ločili pa so se po tem, kako umazano delo so opravljali (npr. gradbinci nasproti grafičnim delavcem in različnim mojstrom).

Študija nas tudi informira o tem, v koliki meri je na Slovenskem delovala obleka kot simbol razredne in politične pripadnosti. Šlo je v glavnem za dodatke praznični obleki (za 1. majrdeča roža, kravata, trak, zaponka; podobno na volitivah).

Glede na starost podaja avtorica naslednje pomembnejše mejnike: povijanje dojenčkov v štrugo, po 2. letu hlače oz. krilce, do 12. leta za premožnejše mornarska obleka, za vse hlače za šolo, kratke hlače do 12. leta, s 15. letom dobe delavski otroci obleko za odrasle. Višek samostojnosti v oblačenju je bil za delavske ljudi okoli 25. leta starosti (zadosti mladi in neporočeni). Starost 40 let je pomenila prehod v resnejši način oblačenja, bolj izrazit za ženske kot za moške.

Zelo natančno je v študiji obravnavana obleka glede na stan, kjer je šlo le za poročne in žalne obleke, glede na zemljepisno pripadnost, kjer je zanimiv delavec, ki se vozi na delovno mesto in se doma prilagaja svojemu okolju, v mestu pa mestnemu, ter posamezni izredni simboli obleke, npr. obleka kot simbol slovenstva (narodna noša), obleka kot simbol politične pripadnosti (uniforme Orlov in Sokolov) ali načina življenja (bela obleka Marijine družbe, ki pomeni deviškost) ali določene aktivnosti (gasilska uniforma).

Zanimivo je, da prinaša poglavje, ki naj bi se ukvarjalo z obleko kot vsiljeno zaradi okolice in predsodkov predvsem pasuse iz beletristike, kar kaže na težavnost tovrstnih raziskav.

Tudi lepotni ideali so v primeru delavca preoblikovani, saj pri delavki pomeni npr. pretirana vitkost tudi šibkost in ni zaželena. Zagorelost, ki se ji delavec ni mogel nikoli izogibati, je postala v 40-ih letih nemoteča. Lepotni zgled je vedno deloval z višjega socialnega nivoja na nižji (mojster - delavec itd.).

Temeljito so v knjigi obdelane t. i. oblačilne sestavine, ki so obdelane glede na: kraj, poklic, premoženje, lokalni izvor, spol, starost, funkcijo in stan.

Posebno poglavje posveti avtorica perilu, obleki v ožjem pomenu besede in našteva dela, način krojenja, posebej se posveti pokrivalom, obuvalu ter modnim dodatkom (torbice, dežniki, šali, nakit, sprehajalne palice, rokavice ipd.) ter oblekam za posebne priložnosti (za poroko, žalovanje, za kopanje).

Podobno temeljito se avtorica posveča prikazu materialov, barv, vzorcev, načinov okraševanja in izdelovanja, vzdrževanja in shranjevanja obleke. Opis teh je opremljen z mnogimi citati iz literature in opombami, kateri elementi niso prišli v poštev za delavski način življenja. V zadnjem poglavju je na podoben način obdelana še pričeska, ličenje in nega telesa.

Vsa ta poglavja pomenijo različne vidike obravnave in prikazovanja obravnavane teme. Prinašajo precej popolno informacijo o oblačenju premožnejših slojev v Ljubljani, pri čemer avtorica navadno pove, česa delavci niso poznali ali so imeli kako drugače, navadno v skromnejši obliki. Knjiga je dober prispevek k pri nas manj obdelani temi delavske kulture.

Monika Krobej

NOČ IMA SVOJO MOČ BOG PA ŠE VEČJO. POHORJE PRIPOVEDUJE.

Zapisal Anton Gričnik.

Uredila dr. Marija Stanonik, ilustrirala

Mojca Cerjak,

jezikovno pregledala Jožica Narat.

Kmečki glas, Zbirka Glasovi.

Ljubljana 1995, 497 str.

CD z 18 pripovedmi.

ISBN: 961-203-049-9

